

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«30» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕВОЛЮЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	034 «Культурологія»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Креативно-проектний менеджмент в культурі»
Спеціалізація	
	(за наявності)
Вид дисципліни	обов'язкова
Форма навчання	<u>денна, заочна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4/120</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>екзамен</u>

Викладач: Гавеля Оксана Миколаївна

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

УДК 130.2(075.8)

Розробник:

ГАВЕЛЯ Оксана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології та міжкультурних комунікацій.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту практичної культурології та арт-менеджменту

Степан
ДИЧКОВСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Завідувач кафедри культурології та міжкультурних комунікацій

Сергій
ЛИТВИН

Протокол № 10 від «29» червня 2023 р. Протокол № 6 від «16» червня 2023 р.

Погоджено з гарантом освітньої програми «Креативно-проектний менеджмент в культурі»

Гарант освітньої програми Сергій ЛИТВИН

«16» червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від № 6 «28» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

© Гавеля О.М., 2023

© НАКККіМ, 2023

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т. ч. міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Еволюція культурологічних вчень» належить до обов'язкових дисциплін за напрямом 034 «Культурологія» і спирається на знання, що отримані в результаті засвоєння таких дисциплін, як «Історія української державності і культури», «Філософські студії».

Навчальна дисципліна «Еволюція культурологічних вчень» передбачена навчальним планом НАКККіМ для здобувачів першого курсу в першому семестрі. Формою підсумкового контролю є екзамен. Дисципліна є важливою складовою формування теоретичних знань і практичних навичок фахівців у сфері сучасної культурології.

2. Мета дисципліни – формування у здобувачів цілісної системи знань і базових навичок професійної діяльності (аналітичної, навчальної, експертної, консультативної, інформаційної, комунікативної, організаційно-методичної) у сфері еволюції культурологічних вчень

3. Завдання дисципліни – опанування понятійним апаратом у галузі еволюції культурологічних вчень;

- оволодіння науковим уявленням про культуру;
- аналіз історичної зумовленості культурологічних процесів у світі;
- визначення місця феномена культури в соціокультурному полі;
- осмислення особливостей становлення та розвитку культурології в Україні;
- формування у здобувачів вищої освіти здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі вивчення навчальної дисципліни, розуміння предмету, завдань, методів, напрямів, діагностичного потенціалу культурологічних вчень;
- представлення теоретичних аспектів сучасних культурологічних вчень у вигляді різноманітних новітніх теорій і практик;
- формування вміння і навичок правильно аналізувати та інтерпретувати матеріали і результати різноманітних культурних практик;
- формування у здобувачів здатність автономно з високим ступенем точності та деталізації відтворювати історію становлення культурологічних учень;
- здобуття компетенції професійно аналізувати історичну та сучасну наукову літературу у галузі культурології;
- формування здатності на професійному теоретичному рівні пояснювати культурні парадигми сучасного світу.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.

СК4. Здатність розуміти та інтерпретувати тексти культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

СК9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

5. Програмні результати навчання за дисципліною (ПРН):

ПРН4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, усвідомлення її проявів та форм існування.

ПРН5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.

ПРН6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.

ПРН9. Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

ПРН13. Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

1. Теоретико-методологічні аспекти еволюції культурологічних вчень
2. Становлення культурологічної теорії
3. Еволюціоністська концепція культури. Дифузійонізм і теорія «культурних кіл»
4. Ігрова концепція культури. Соціальна та інтерпретативна антропологія

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для денної форми навчання

№ з/п	Назва розділу і теми	Кількість годин							
		денна форма							
		Усього	у тому числі						
Л	С		п	лаб	інд	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ									
1.1.	Предмет, завдання, методи, напрями «Еволюції культурологічних вчень». Основні етапи становлення культурологічного знання.	12	4	2					6
1.2.	Культура і історія. Культура і мистецтво. Еволюція культурологічних вчень	16	4	4					8
1.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 1	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 2. СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ									
2.1.	Семіотика культури. Релігія як явище культури	14	4	4					6
2.2.	Міфологія як феномен культури. Синергетична парадигма культурології	14	2	4					8
2.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 2 модуль	30	6	8				2	14
МОДУЛЬ 3. ЕВОЛЮЦІОНІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. ДИФУЗІОНІЗМ І ТЕОРІЯ «КУЛЬТУРНИХ КІЛ»									
3.1.	Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана. Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер та його послідовники	12	4	2					6
3.2.	Концепція “культурних кіл” Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера. Розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології	16	4	4					8
3.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 3 модуль	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 4. ІГРОВА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. СОЦІАЛЬНА ТА ІНТЕРПРЕТАТИВНА АНТРОПОЛОГІЯ									
4.1.	Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття. Л.Вайт – фундатор сучасної культурології	16	4	4					8
4.2.	Й.Гейзінга та його ігрова концепція культури. Подальший розвиток ігрової концепції культури	12	2	4					6
4.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 4 модуль	30	6	8				2	14
	Разом з дисципліни	120	28	28				8	56

для заочної форми навчання

№ з/п	Назва розділу і теми	Кількість годин						
		заочна форма						
		Усього	у тому числі					
Л	С		п	лаб	інд	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ								
1.1.	Предмет, завдання, методи, напрями «Еволюції культурологічних вчень». Основні етапи становлення культурологічного знання	16	2					14
1.2.	Культура і історія. Культура і мистецтво. Еволюція культурологічних вчень	14						14
1.3.	Модульний контроль							
	Разом за модуль 1	30	2					28
МОДУЛЬ 2. СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ								
2.1.	Семіотика культури. Релігія як явище культури	16		2				14
2.2.	Міфологія як феномен культури. Синергетична парадигма культурології	14						14
2.3.	Модульний контроль							
	Разом за 2 модуль	30		2				28
МОДУЛЬ 3. ЕВОЛЮЦІОНІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. ДИФУЗІОНІЗМ І ТЕОРІЯ «КУЛЬТУРНИХ КІЛ»								
3.1.	Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана. Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер та його послідовники	16		2				14
3.2.	Концепція «культурних кіл» Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера. 3. Розвиток ідей теорії ”культурних кіл” в американській антропології	14						14
3.3.	Модульний контроль							
	Разом за 3 модуль	30		2				28
МОДУЛЬ 4. ІГРОВА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. СОЦІАЛЬНА ТА ІНТЕРПРЕТАТИВНА АНТРОПОЛОГІЯ								
4.1.	Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття.	16						16
4.2.	Й.Гейзінга та його ігрова концепція культури. Подальший розвиток ігрової концепції культури.	12						12
4.4.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 4 модуль	30					2	28
	Разом з дисципліни	120	2	4			2	112

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ.

ТЕМА 1.1. Предмет, завдання, методи, напрями «еволюції культурологічних вчень». Основні етапи становлення культурологічного знання.

Анотація до лекції 1.1. № 1.

Предмет, завдання, методи, напрями «еволюції культурологічних вчень»

Актуальність навчальної дисципліни «Еволюція культурологічних вчень», її роль і значення в професійному становленні культурологів. Предмет, завдання, методи, напрями. Мета й основні завдання навчальної дисципліни «Еволюція культурологічних вчень».

План

1. Предмет, структура і методи культурологічної науки.
2. Мета й основні завдання навчальної дисципліни.
3. Культурологія в системі сучасного гуманітарного знання.
4. Методи аналізу культурологічного знання.
5. Уявлення про культуру в античному світі. Походження терміну «культура».
6. Цицерон про культуру як виховання душі.
7. Тацит про протилежність між культурою та варварством.

Література: 9–13.

Анотація до лекції 1.1. № 2

Основні етапи становлення культурологічного знання

Критика античної культури християнськими мислителями. Середньовічні уявлення про культуру. Доба Відродження і зміна культурологічної парадигми. Просвітницькі погляди на культуру. Культурологічні концепції романтизму. Становлення спеціально-наукових знань про культуру (історія первісного суспільства, археологія, етнологія, філологія, психологія тощо).

План

1. Розвиток античної культури.
2. Критика античної культури християнськими мислителями.
3. Середньовічні уявлення про культуру.
4. Доба Відродження і зміна культурологічної парадигми.
5. Просвітницькі погляди на культуру.
6. Культурологічні концепції романтизму.
7. Становлення спеціально-наукових знань про культуру (історія первісного суспільства, археологія, етнологія, філологія, психологія тощо).

Література: 9–13.

Семінарське заняття до теми 1.1. № 1

Предмет, завдання, методи, напрями «еволюції культурологічних вчень». Основні етапи становлення культурологічного знання

Мета: формування готовності здобувачів до визначення основних етапів становлення культурологічного знання.

План

1. Еволюція уявлень про культуру від античності до сьогодення.
2. Основні наукові концепції тлумачення поняття “культура”.
3. Функції культури.
4. Аксиологія культури.
5. Соціобіологічні засади дослідження культури.

Література: 9–13.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання.

1. Від філософії до культурології.
2. Від етнографії до культурології.
3. Від антропології до культурології.
2. Культура і цивілізація.
3. Культурна унікальність і проблеми глобалізації.

Література: 1, 8, 9, 13.

ТЕМА 1.2. Культура та історія. Еволюція культурологічних вчень.

Анотація до лекції 1.2. № 1

Культура та історія. Культура і мистецтво

Античне мистецтво. Архаїчні (стародавні) форми культури. Мистецтво Стародавньої Греції. Розвиток грецького мистецтва (переважно декоративного та пластичного), проміжного між періодом геометричного мистецтва та мистецтвом; розвиток суспільного життя Греції, розвиток політичної теорії, підйом демократії, філософії, театру, поезії, відродження писемної мови. Ахейський період античності. Еллінський період античності. Аттичний період античності. Вселенський період античності. Мистецтво Стародавнього Риму. Ранній, царський Рим. Рання Римська республіка – аристократична. Розквіт Римської імперії. Занепад Римської імперії. Мистецтво стародавнього Сходу. Особливості соціально-економічного устрою стародавнього Єгипту. Космогонічні погляди єгиптян. Естетика Стародавнього Єгипту. Символізм художньої мови єгиптян.

План

1. Культура первісного суспільства як історичний тип.
2. Античне мистецтво.
3. Мистецтво Стародавньої Греції.
4. Мистецтво Стародавнього Риму.
5. Культура Стародавнього Сходу. Культура Стародавнього Єгипту.

Література: 1, 2, 9, 19.

Семінарське заняття до теми 1.2. № 2
Культура та історія. Культура і мистецтво

Мета: здобувачі вивчають стародавню культуру Індії, особливості ранньої індійської цивілізації, художню культуру давньоіндійського суспільства. Розглядається культура давнього Ізраїлю. Біблія характеризується як унікальне джерело інформації про давньоєврейську культуру. Вивчається культура стародавнього Китаю, Конфуціанство та даосизм. Розглядаються основні етапи формування та розвитку античної культури.

План

1. Стародавня культура Індії.
2. Культура давнього Ізраїлю.
3. Культура стародавнього Китаю.
4. Антична культура.

Література: 1, 2, 9, 19.

Анотація до лекції 1.2. (№ 2)

Еволюція культурологічних вчень

Здобувачі знайомляться з відмінностями між повсякденним і науковим розумінням культури. Культура визначається як система позагенетичного зберігання та передачі інформації про навколишній світ і форми людської активності в ньому. Культурологія як наука про структури порядку. Соціальні потреби у розвитку культурологічного знання. Глобалізація та культурна унікальність. Культура як чинник особистісної ідентифікації. Суперечності сучасного цивілізаційного процесу. Інтенсифікація міжнародного спілкування і масова культура. Інтеграційні та соціокультурні процеси. Проблема адаптації особистості до темпів соціокультурних змін. Форми самоопису культури. Проблеми локальних культур у контексті динаміки світової цивілізації. Ієрархія культурних цінностей і культурний релятивізм. Збереження етнокультурної самобутності як базова проблема сучасної цивілізації.

План

1. Відмінність між повсякденним і науковим розумінням культури.
2. Культура як система позагенетичного зберігання та передачі інформації про навколишній світ і форми людської активності в ньому.
3. Культурологія як наука про структури порядку.
4. Соціальні потреби у розвитку культурологічного знання.

Література: 11, 14, 18, 24.

Семінарське заняття до теми 1.2. (№ 3)

Еволюція культурологічних вчень

Мета: формування у здобувачів уявлення про глобалізацію і культурну унікальність, культуру як чинник особистісної ідентифікації.

План

1. Глобалізація і культурна унікальність.
2. Культура як чинник особистісної ідентифікації.

3. Суперечності сучасного цивілізаційного процесу.
4. Інтенсифікація міжнародного спілкування і масова культура.
5. Інтеграційні та соціокультурні процеси.

Практичні завдання.

1. Самостійно обрати одну з локальних культур і розглянути її у контексті динаміки світової цивілізації.

2. Визначити суперечності сучасного цивілізаційного процесу.

Література: 11, 14, 18, 22, 23, 24.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичні завдання.

1. Розкрити поняття «антична культура».

2. Окреслити форми самоопису культури.

3. Визначити проблеми локальних культур у контексті динаміки світової цивілізації.

4. Сформулювати ієрархію культурних цінностей.

5. Дати визначення поняттю «культурний релятивізм».

6. Визначити шляхи збереження етнокультурної самобутності як основи сучасної цивілізації.

Література: 11, 14, 18, 22, 23, 24.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль № 1 є результатом вивчення першого модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та передбачає написання есе на тему: «Мої культурні цінності особистості як представника етнічної спільноти» (назва якої саме етнічної спільноти) або «Шляхи збереження етнокультурної самобутності як основи сучасної цивілізації».

МОДУЛЬ 2. СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ТЕМА 2.1. Семіотика культури. Релігія як явище культури

Анотація до лекції 2.1. № 1

Семіотика культури

Здобувачі знайомляться з культурою як системою нагромадження і трансляції позагенетичної інформації, культурою як знаковою системою. Визначається знакова діяльність як механізм тваринної поведінки. Людська свідомість та мова як вищий рівень знакової поведінки. Рівні взаємодії людини з навколишнім середовищем: організм - зовнішнє середовище (дія, орієнтація, пізнання); організм - інший організм того ж виду (спілкування); відношення до себе (самоідентифікація, рефлексії); взаємодія з видом (пам'ять, колективний досвід). Процеси сприйняття явищ навколишнього світу, запам'ятовування, розуміння, спілкування як форми функціонування знакових систем. Знаки і символи. Культура як процес символізації (концепції Е.Кассіра, О.Лосева, Р.Барта та ін.)

План

1. Становлення семіотики як науки (Ч.Пірс).
2. Основні складники теорії символів.
3. Психологічні особливості процесу символізації.

Література: 8, 9, 19, 20, 21, 22.

Семінарське заняття до теми 2.1. № 4 Семіотика культури

Мета: ознайомлення здобувачів з теорією Р.Якобсона щодо ситуативності сприйняття символу. Визначення символіки у регулюванні людської поведінки. Ч.Пірс про семіозис як базовий психічний процес універсального рангу. В.Уїтні про процес фіксації мислення у мові як центральний творчий принцип у побудові знакових систем. Я. фон Ікскюль про механізми взаємозв'язку організму та навколишнього середовища і роль означування. Типи семіопсихічних процесів. Ціннісно-комунікативні аспекти взаємодії психіки людини з навколишнім середовищем. Канали комунікації та засоби опрацювання інформації. Культура як система текстів. Соціокультурні процеси як форми трансформації текстів. Функції знакових систем для психіки індивіда.

План

1. Теорія Р.Якобсона щодо ситуативності сприйняття символу.
2. Визначення символіки у регулюванні людської поведінки.
3. Ч.Пірс про семіозис як базовий психічний процес універсального рангу.
4. В.Уїтні про процес фіксації мислення у мові як центральний творчий принцип в побудові знакових систем.
5. Типи семіопсихічних процесів.
6. Ціннісно-комунікативні аспекти взаємодії психіки людини з навколишнім середовищем.
7. Культура як система текстів.
8. Соціокультурні процеси як форми трансформації текстів.

Практичне завдання.

1. Описати функції знакових систем для психіки індивіда.
2. Дати визначення та описати сучасні соціокультурні процеси як форми трансформації текстів.
3. Розкрити зміст символу в становленні смислового та цільового зв'язку речей.

Література: 8, 9, 19, 20, 21, 22, 26.

Анотація до лекції 2.1. № 2 Релігія як явище культури

Здобувачі знайомляться з поняттям релігії. Визначається спільне і відмінне між релігією та міфологією. Розкриваються міфологічні уявлення. Наявність етичного вчення про добро і зло як постулат, що відрізняє релігію від міфології. Первісні релігійні уявлення – анімізм, фетишизм, тотемізм. Світові релігії та їх принципова відмінність від первісних форм релігійності.

План

1. Поняття релігії.
2. Спільне і відмінне між релігією та міфологією.
3. Наявність етичного вчення про добро і зло як постулат, що відрізняє релігію від міфології.
4. Первісні релігійні уявлення – анімізм, фетишизм, тотемізм.
5. Світові релігії та їх принципова відмінність від первісних форм релігійності.

Література: 8, 9, 26.

Семінарське заняття до теми 2.1. № 5 ***Релігія як явище культури***

Мета: ознайомлення здобувачів з особливостями класифікації етичних засад світових релігій. Етика втечі від світу як світоглядна засада буддизму та індуїзму. Етика пристосування до світу як основа конфуціанського вчення. Етика світоопанування як світоглядна основа юдаїзму та християнства. Мусульманство як етика войовників. Уявлення про сакральну конвенцію між Богом і людьми та її значення для релігійних вчень. Світові релігії про зло і гріховність людської природи. Формування уявлення про лінійний час у юдаїзмі та християнстві. Вчення про творення світу, початок і завершення світової історії.

План

1. Етичні засади світових релігій.
2. Етика втечі від світу як світоглядна засада буддизму та індуїзму.
3. Етика пристосування до світу як основа конфуціанського вчення. Етика світоопанування як світоглядна основа юдаїзму.
4. Мусульманство як етика войовників.
5. Світові релігії про зло і гріховність людської природи.
6. Вчення про творення світу, початок і завершення світової історії.

Практичне завдання.

1. Описати християнство як релігію, яка виступає осередком творення спільних європейських культурних цінностей.
2. Описати релігії як універсальні джерела моральності, етичних і естетичних оцінок.
3. Визначити, як відбувалося формування уявлення про лінійний час у юдаїзмі та християнстві.

Література: 8, 9, 19, 20, 21, 22, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичне завдання.

1. Визначити значення світових релігій як знарядь соціальної консолідації, регуляції та контролю соціальної діяльності людини.
2. Розкрити основні етапи становлення науково-раціональної картини

світу і назвати початок секуляризації суспільної свідомості.

3. Назвати основні світові релігії та визначити їх принципову відмінність від первісних форм релігійності.

Література: 1, 9, 19, 20, 21, 22, 26.

ТЕМА 2.2. Міфологія як феномен культури. Синергетична парадигма культурології

Анотація до лекції 2.2.

Розкриття міфології як системи поглядів, що ґрунтується на ірраціональному способі сприйняття світу. Визначення концепції міфології у науковій думці ХУІІІ–ХІХ ст. (Просвітництво, романтизм, солярно-метеорологічні теорії, концепції нижчої міфології, психологічні та соціологічні концепції).

План

1. Історія становлення міфології як науки.
2. Міф – визначення, структура, ознаки.
3. О.Ф. Лосєв та його теорія міфу.

Література: 1, 9, 17.

Семінарське заняття до теми 2.2. № 6 Міфологія як феномен культури

Мета: знайомство та робота здобувачів з образами, в яких відтворено міфологічний тип свідомості як базова форма світогляду людини первісного суспільства. Визначення основних рис міфологічної свідомості. Універсальність існування людини у світі. Холістичність міфологічного світогляду та його синкретизм (відсутність погляду на функціональні та структурні сегменти, невіддільність об'єктів та знаків і слів, що їх позначають). Бінарні опозиції як глибинні структури міфологічного світосприйняття. Уявлення про світове дерево.

План

1. Основні риси міфологічної свідомості.
2. Універсальність існування людини у світі.
3. Холістичність міфологічного світогляду та його синкретизм (відсутність погляду на функціональні та структурні сегменти, невіддільність об'єктів та знаків і слів, що їх позначають).
4. Бінарні опозиції як глибинні структури міфологічного світосприйняття.
5. Уявлення про світове дерево.

Література: 1, 9, 17.

Семінарське заняття до теми 2.2. № 6 Синергетична парадигма культурології

Мета: ознайомлення з визначенням В.Оствальда культури як явища, формулюванням вченим синергетичної парадигми.

План

1. Парадигмальний підхід і зв'язок історизму з домінуючим типом світогляду (О.Борисова, Г.Бондаренко, В.Лутай та ін.).

2. Ірраціонально-міфологічний у контексті аналізу сакральної мотивації та вивчення ірраціонального шару його історичної свідомості (О.Борисова).

3. Цивілізаційний підхід як зв'язок історизму з домінуючим типом культури (О.Борисова, Л.Грінін, В.Моргун та ін.).

4. Еволюційно-синергетичний підхід через різнобічні механізми історичного розвитку соціумів.

5. «Самоорганізація і культура» А.Свідзінського.

6. Синергетична парадигма саморозвитку культурного континууму України (О.Яковлев).

Література: 1, 2, 3, 9, 17.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

1. Сформулювати визначення міфології О.Лосевим.

2. Визначити міф як чуттєве уявлення про чудесні, фантастичні події та істоти.

3. Визначити міф як узагальнення явищ природи і суспільства шляхом перенесення на природу суто людських відносин.

4. Визначити міф як безпосередньо уречевлене збіг загальної ідеї та чуттєвого образу.

5. Описати феномен грецької філософії – перехід від образного до логічного мислення.

6. Визначити автора і суть синергетичної парадигми культурології.

Література: 1, 2, 9, 17.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль № 2 є результатом вивчення другого модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та передбачає написання есе на тему: «Синергетична парадигма розвитку культури сучасної України».

МОДУЛЬ 3. ЕВОЛЮЦІОНІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. ДИФУЗІОНІЗМ І ТЕОРІЯ «КУЛЬТУРНИХ КІЛ»

ТЕМА 3.1. Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана. Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер та його послідовники

Анотація до лекції 3.1. № 1

Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана

Формується уявлення здобувачів про еволюціоністську концепцію Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана. Здійснюється формулювання універсальних принципів еволюціонізму в працях Г.Спенсера. Модернізація Г.Спенсером поглядів К.Бера, зокрема т.зв. «формули Бера». Подальша розробка Г.Спенсером органічної теорії суспільства (від Арістотеля до Т.Гоббса і Ш.Монтескьє).

План

1. Еволюціонізм як світоглядна система в природничих і гуманітарних науках.
 2. Формування еволюціоністської теорії в добу Просвітництва і нового часу (А.Тюрго, Ф.Вольтер, Ж.Кондорсе, К. Бер, Ж.-Б. Ламарк).
 3. Застосування еволюціоністської парадигми в космогонічній теорії І.Канта, П.Лапласа.
 4. Формулювання універсальних принципів еволюціонізму в працях Г.Спенсера.
 5. Модернізація Г.Спенсером поглядів К.Бера, зокрема т.зв. «формули Бера».
 6. Подальша розробка Г.Спенсером органічної теорії суспільства (від Арістотеля до Т.Гоббса і Ш.Монтеск'є).
- Література:* 5, 9, 10, 15.

Анотація до лекції 3.1. № 2

Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер і його послідовники

Формується уявлення здобувачів про дослідження в межах еволюціоністського вчення таких явищ як традиція, ритуал, обряд, звичай і їх значення для формування феномену духовної культури. Розкривається концепція «соціальних інститутів» Г.Спенсера та її значення для подальшого розвитку культурологічної теорії.

План

1. Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер та його послідовники.
2. Концепція «соціальних інститутів» Г.Спенсера та її значення для подальшого розвитку культурологічної теорії.
3. Феномен походження релігії та його тлумачення в межах еволюціонізму.

Семінарське заняття до теми 3.1. № 7

Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Л.-Г.Моргана.

Пізній еволюціонізм – Дж.Фрезер і його послідовники

Мета: знайомство здобувачів вищої освіти з еволюціоністською концепцією Г.Спенсера та Моргана. визначення ознак пізнього еволюціонізму Дж.Фрезера і його послідовників.

План

1. Еволюціоністська концепція Г.Спенсера та Моргана.
 2. Визначення ознак пізнього еволюціонізму Дж.Фрезера і його послідовників.
 3. Розвиток теорії еволюціонізму в працях Е.Тайлора, Л.-Г.Моргана, Дж.Мак-Ленана, Я.Бахофена.
 4. Анімістична теорія релігії Е.Тайлора та викликана нею подальша наукова полеміка.
 5. Концепція еволюційних рядів як базової ознаки еволюції в культурі.
- Література:* 5, 9, 10, 15.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. Розкрити концепцію еволюційних рядів як базової ознаки еволюції в культурі.
 2. Визначити тричленну періодизацію людської історії А.Фергюссона та її подальшу модернізацію Л.-Г.Морганом (ідея єдності людства та універсальних тенденцій його розвитку).
 3. Визначити зміст дослідження історії еволюції сім'ї та шлюбу (Дж.Мак-Ленан, Я.Бахофен).
 4. Описати, в чому суть пізнього еволюціонізму Дж.Фрезера, В.Тернера, В.Самнера.
 5. Визначити, в чому полягає універсальна суть теорія людського мислення Дж.Фрезера.
- Література:* 5, 9, 10, 15.

ТЕМА 3.2. Концепція «культурних кіл» Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера. Розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології

Анотація до лекції 3.2. № 1

концепція “культурних кіл” Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера

Формується уявлення здобувачів про концепцію «Культурних кіл» Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера. Визначається суть кризи еволюціоністської теорії та формулювання основних принципів теорії дифузійнізму.

План

1. Погляди Ф.Ратцеля на процес формування та розвитку культури.
 2. Концепція «культурних кіл» Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера.
 3. Основні принципи теорії дифузійнізму.
- Література:* 6, 21, 22, 23.

Семінарське заняття до теми 3.2. № 8

Концепція «культурних кіл» Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера

Мета: знайомство здобувачів з історико-географічною концепцією Е.Норденшельда й антропогеографією Ф.Ратцеля та її основними принципами (географічним і первісно-культурним детермінізмом). Визначення основних положень теорії акультурації, поняття життєвого простору суспільства.

План

1. Історико-географічна концепція Е.Норденшельда.
 2. Антропогеографія Ф.Ратцеля та її основні принципи (географічний і первісно-культурний детермінізм).
 3. Основні положення теорії акультурації.
 4. Поняття життєвого простору суспільства.
- Література:* 6, 21, 22, 23.

Анотація до лекції 3.2. № 2

Розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології

Формується уявлення здобувачів про розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології. Розкривається геліолітична концепція походження культури Г.Еліота-Сміта, У.Перрі. Описується розвиток основних ідей дифузійнізму в американській антропологічній традиції «age-and-area». Розвиток теорії «культурних кіл» К.Уісслером, Е.Сепіром, А.Крьобером.

План

1. Розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології.
2. Геліолітична концепція походження культури Г.Еліота-Сміта, У.Перрі.
3. Розвиток основних ідей дифузійнізму в американській антропологічній традиції «age-and-area».
4. Розвиток теорії «культурних кіл» К.Уісслером, Е.Сепіром, А.Крьобером.
Література: 2, 9, 22.

Семінарське заняття до теми 3.2. № 9

Розвиток ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології

Мета: знайомство здобувачів вищої освіти з розвитком ідей теорії «культурних кіл» в американській антропології. Визначення концепції універсального культурного зразку, поняття цілісного культурного комплексу, шаблони культурної дифузії, основні критерії визначення культурного ареалу. Опис дифузійнізму як теоретичного підґрунтя формування етнолінгвістики. Поняття «паттерну», «конфігурації» культури, культурного стилю.

План

1. Ідеї теорії «культурних кіл» в американській антропології.
2. Концепція універсального культурного зразку, поняття цілісного культурного комплексу, шаблони культурної дифузії, основні критерії визначення культурного ареалу.
3. Опис дифузійнізму як теоретичного підґрунтя формування етнолінгвістики.
4. Поняття «паттерну», «конфігурації» культури, культурного стилю.
Література: 2, 9, 22.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Практичне завдання:

1. Визначити, в чому полягає критика еволюціоністської концепції культури та поява модерних культурологічних концепцій: історико-географічної, культурно-історичної шкіл, антропогеографії.
2. Розкрити теоретичні погляди Л.Фробеніуса та Ф.Гребнера на розвиток антропології.
3. Визначити вплив ідей дифузійнізму на концепції К.Уісслера та А.Крьобера.
4. Описати теорію Е.Сепіра щодо етнолінгвістики.
5. Визначити основні принципи теорії культурних кіл.
Література: 2, 9, 6, 21, 22, 23.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль № 3 є результатом вивчення третього модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та передбачає написання есе на тему: «"конфігурації" культури та культурний стиль».

МОДУЛЬ 4. ІГРОВА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ. СОЦІАЛЬНА ТА ІНТЕРПРЕТАТИВНА АНТРОПОЛОГІЯ

ТЕМА 4.1. Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття. Л.Уайт – фундатор сучасної культурології

Анотація до лекції 4.1. № 1

Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття

Формується уявлення здобувачів про підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття. Розкриваються джерела концепції Т.Парсонса – «соціологізм» Е.Дюркгейма та «розуміюча» теорія соціальної дії М.Вебера. Визначаються основні постулати концепції соціальної дії.

План

1. Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття.

2. Джерела концепції Т.Парсонса – «соціологізм» Е.Дюркгейма та «розуміюча» теорія соціальної дії М.Вебера.

3. Основні постулати концепції соціальної дії.

Література: 3, 4, 19.

Семінарське заняття до теми 4.1. № 10

Підсумок розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття

Мета: Знайомство здобувачів вищої освіти з складниками та принципами функціонування соціальної дії. Формулювання принципу «суспільства – надсистеми». Безконфліктність – мета та основний принцип існування соціальної системи.

План

1. Складники та принципи функціонування соціальної дії.

2. Формулювання принципу «суспільства – надсистеми».

3. Безконфліктність – мета та основний принцип існування соціальної системи.

4. Критика Р.Мертоном основних постулатів функціонального аналізу.

5. Формулювання Р.Мертоном «Основної теореми функціоналізму».

6. Подальший розвиток ідей Е.Дюркгейма про аномію суспільства.

Література: 3, 4, 19.

Анотація до лекції 4.1. № 2

Л.Уайт – фундатор сучасної культурології

Розкривається теорія Л.Уайта – фундатора сучасної культурології.

Переосмислюються методології культурологічних досліджень. Описується синтеза еволюціоністської та функціоналістської методології досліджень в працях Л.Уайта. Визначається «Закон Л.Уайта».

План

1. Л.Уайт – фундатор сучасної культурології.
 2. Переосмислення методології культурологічних досліджень.
 3. Синтез еволюціоністської та функціоналістської методології досліджень у працях Л.Уайта.
 4. «Закон Л.Уайта».
- Література:* 3, 4, 19.

Семінарське заняття до теми 4.1. № 11 Л.Вайт – фундатор сучасної культурології

Мета: знайомство здобувачів вищої освіти з теорією Л.Вайт. Переосмислення методології культурологічних досліджень. Вивчення концепції М.Херсковіца культурного релятивізму. Критика стадіального принципу в антропології.

План

1. Концептуальні та методологічні виміри культурологічних ініціатив А.Вайт.
 2. Переосмислення методології культурологічних досліджень.
 3. М.Херсковіц і його концепція культурного релятивізму.
 4. Критика стадіального принципу в антропології.
 5. Принцип амбівалентних ознак культури.
 6. Ідеї функціоналізму в тлумаченні М.Херсковіца (заперечення принципу універсальності культурних норм).
- Література:* 3, 4, 19.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Практичні завдання.

1. Визначте основні результати розвитку соціальної антропології в першій половині ХХ століття в культурологічному контексті.
2. Назвіть основні методи культурологічних досліджень.
3. Розкрийте основні тези концепції Т.Парсонса.
4. Сформулюйте основну суть ідей Е.Дюркгейма про аномію суспільства.
5. Розкрийте основні положення концепції «розуміючої» теорії соціальної дії М.Вебера.
6. Визначаються основні постулати концепції соціальної дії.
7. Сформулюйте принцип «суспільства – надсистеми».
8. Визначте культурологічні складові поняття безконфліктності як основного принципу існування соціальної системи.
9. Визначте, в чому полягає критика Р.Мертонем основних постулатів функціонального аналізу.
5. Поясніть чому Л.Уайта вважають фундатором сучасної культурології.

6. В чому виявляється синтеза еволюціоністської та функціоналістської методології досліджень у працях Л.Уайта.

Література: 3, 4, 19.

ТЕМА 4.2. Й.Гейзінга та його ігрова концепція культури. Подальший розвиток ігрової концепції культури

Анотація до лекції 4.2. № 1

Й.Гейзінга та його ігрова концепція культури

Розкривається історія становлення ігрової концепції культури. Визначено специфічність античного розуміння феномену гри та місце гри в європейській культурі доби Середньовіччя.

План

1. Історія становлення ігрової концепції культури.
2. Специфічність античного розуміння феномену гри.
3. Місце гри в європейській культурі доби Середньовіччя.

Література: 3, 4, 12, 13,19.

Семінарське заняття до теми 4.2. № 12

Й.Гейзінга та його ігрова концепція культури

Мета: формування у здобувачів уявлення про Європейський карнавал як унікальне явище духовної культури та про теорію ігор.

План

1. Європейський карнавал як унікальне явище духовної культури.
2. Й.Гейзінга – фундатор лудології як одного зі складників наук про культуру.
3. Типологізація ігор.
4. Визначення та класифікація явища гри.

Література: 3, 4, 12, 13,19.

Семінарське заняття до теми 4.2. № 13

Подальший розвиток ігрової концепції культури

Мета: формування уявлення здобувачів про подальший розвиток ігрової концепції культури. Розкриття можливостей широкого застосування ігрових концепцій культури в різних галузях теоретичної науки та практичній сфері.

План

1. Широке застосування ігрових концепцій культури в різних галузях теоретичної науки та практичній сфері у другій половині ХХ ст.
2. Дослідження Г.Гадамера в царині естетики.
3. Застосування ігрових моделей при аналізі економіки Д.Нейманом.
4. Застосування ігрових моделей при моделюванні ринкових відносин (Д.Неш).

Література: 9, 14, 20, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

Практичні завдання.

1. Визначити типологізацію ігор.
2. Дати визначення та здійснити класифікацію явища гри.
3. Розкрити творчу спадщину К.Гірца як творця нової методології в системі культурологічного знання.
4. Визначити теоретичні витoki концепції К.Гірца (культурна антропологія, герменевтика, структурний функціоналізм, соціологія, аналітична філософія мови).
5. Розкрити значення доробку К.Гірца для сучасної культурології.

Література: 3, 4, 9,12, 13, 14, 19, 20, 26.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульний контроль № 4 є результатом вивчення четвертого модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та передбачає написання есе на тему одну з тем: «Широке застосування ігрових концепцій культури в різних галузях теоретичної науки та практичній сфері культурології на початку ХХ ст.» або «Застосування ігрових моделей при моделюванні культурних відносин».

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ (за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	1	4x1=4	3x1=3	4x1=4	3x1=3
2	Участь у семінарських заняттях	3	3x3=9	4x3=12	3x3=9	4x3=12
3	Самостійна робота	1	4x1=4	3x1=3	4x1=4	3x1=3
4	Модульна контрольна робота	3	1x3=3	1x3=3	2x3=3	1x3=3
	Усього за модуль		20	21	20	21
	Екзамен	18				
	Разом з дисципліни	20+21+20+21+18 = 100 балів				

Контрольна робота (тести) з дисципліни «Еволюція культурологічних вчень». Загальна тривалість роботи здобувача вищої освіти визначається в середньому із розрахунку 1 хв. на виконання кожного тестового завдання.

ТЕСТИ

1. **Всесвіт в уявленні стародавніх Єгиптян – це:**
 - А. Небесний світ, підземний та земний світ
 - Б. Підземний і земний світ
 - В. Небесний світ і земний світ

2. **Основними естетичними категоріями в Стародавньому Єгипті можна вважати:**
 - А. Вічність – Краса – Досконалість
 - Б. Бог – Вічність – Краса
 - В. Вічність – Краса – Фараон

- 3. Піраміда в Стародавньому Єгипті увібрала в себе символи:**
- А. Вічність. Воскресіння. Щастя
 - Б. Вічність. Влада. Щастя
 - В. Вічність. Воскресіння. Деспотія
- 4. Принцип орієнтації та посвячення храму в Стародавньому Єгипті – це**
- А. Спрямування на північ-захід
 - Б. Спрямування на схід-захід
 - В. Спрямування на південь-захід
- 5. Характерними рисами Стародавнього Єгипту були:**
- А. Замкненість і унікальність; релігійність; централізованість
 - Б. Відкритість і унікальність; релігійність; централізованість
 - В. Деспотизм; релігійність; централізованість
- 6. Космогонія в контексті стародавнього релігійного знання – це:**
- А. Космос як світове благо
 - Б. Поява першого Бога
 - В. Походження та побудова Всесвіту
- 7. Ахейський період античності – це:**
- А. Від стародавніх часів до 3000 р. до н. е.
 - Б. Від стародавніх часів до 1000 р. до н. е.
 - В. Від стародавніх часів до 2000 р. до н. е.
- 8. Еллінський період античності – це:**
- А. 1000–500 рр. до н.е.
 - Б. 2000–500 рр. до н.е.
 - В. 3000–1000 рр. до н.е.
- 9. Аттичний період античності – це:**
- А. 1000–300 рр. до н.е.
 - Б. 700 рр.–323 рр. до н.е.
 - В. 500 рр.–323 рр. до н.е.
- 10. Вселенський період античності – це:**
- А. 500 рр. до н.е. – 700 р. н.е.
 - Б. 323 рр. до н.е. – 529 р. н.е.
 - В. 300 рр. до н.е. – 700 р. н.е.
- 11. Гомерівський період грецької культури – це:**
- А. X–VII ст. до н.е.
 - Б. IX–VIII ст. до н.е.
 - В. XI–VIII ст. до н.е.
- 12. Період грецької архаїки – це:**
- А. VII–VI ст. до н.е.
 - Б. II–VI ст. до н.е.

В. Пів-УІ ст. до н.е.

13. Період грецької класики – це:

А. УІ–ІУ ст. до н.е.

Б. У–ІУ ст. до н.е.

В. УІІ–ІУ ст. до н.е.

14. Період еллінізму – це:

А. кінець ІУ–ІІ ст. до н.е.

Б. У–ІІІ ст. до н.е.

В. кінець У–ІІ ст. до н.е.

15. Умовності демократії в Стародавній Греції – це:

А. Професійні, соціальні, місцеві

Б. Статеві, вікові, соціальні, місцеві

В. Статеві, вікові, станові

16. Храм стародавнього грецького зразку – це:

А. Основні елементи фасаду (фронтон, тимпан, скати, антаблемент, колонна, стереобат); основні елементи внутрішнього простору (дарувальниця, святилище, перед двір'я, портал, целла)

Б. Основні елементи зовнішньої стіни (фронтон, колонна, стереобат); основні елементи внутрішнього простору (коло, портал, целла).

В. Основні елементи зовнішньої побудови (стереобат); основні елементи внутрішнього простору (коло, портал, целла).

17. Ранній, або царський Стародавній Рим – це:

А. УІІ–ІУ ст. до н.е.

Б. У–ІІІ ст. до н.е.

В. УІІІ–УІІ ст. до н.

18. Рання Римська республіка (аристократична) – це:

А. УІ–ІУ ст. до н.е.

Б. У–ІІІ ст. до н.е.

В. УІІ–УІІ ст. до н.

19. Розквіт Римської Імперії – це:

А. УІ–ІУ ст. до н.е.

Б. І–ІІ ст. н.е.

В. І–ІІ ст. до н. е.

20. Осново. Естетики Стародавньої Греції були наступні принципи – це:

А. Гармонія, калогатія

Б. Гармонія, не догматичність

В. Калогатія, моральність

21. Еволюція пантеону в мистецтві Стародавнього Риму – це:

- А. Царський період (Ромул і Рем), Республіканський період (Юпітер, Марс, Квірин), Імперський період (Юпітер, Бона, Минерва)
- Б. Царський період (Янус), Республіканський період (Юпітер, Марс, Квірин), Імперський період (Юпітер, Бона, Минерва)
- В. Царський період (Фонт, Веста), Республіканський період (Юпітер, Марс, Квірин), Імперський період (Юпітер, Бона, Минерва)

22. Еклектика – це:

- А. Поєднання різних стилів та різних культур та створення на цій основі самостійного стилю
- Б. Поєднання різних культів створення на цій основі самостійної релігійної течії.
- В. Поєднання різних форм створення на цій основі самостійної форми.

23. Римська аркада – це:

- А. Римська архітектурна чарунка з елементами стіни з аркою та елементами ордера
- Б. Римська архітектурна бетонована стіна.
- В. Римська архітектурна базилика.

24. Стародавні римські майстри створили скульптурний портрет в жанрі:

- А. Скульптурах героїв
- Б. Почесної статуї римського героя
- В. Почесної статуї римського громадянина та скульптурах «alla grec»

25. Німецький археолог, етнолог, фольклорист Л. Фробеніус став засновником теорії «культурних кіл». Поняття «культурне коло» – це:

- А. Конкретна сукупність досягнень духовної культури з належними їм ознаками
- Б. Конкретна сукупність предметів матеріальної культури з належними їм ознаками
- В. Конкретна сукупність культурних цінностей з належними їм ознаками

26. Ф.Гребнер розробляв теорію культурних кіл, основна ідея якої – це:

- А. Прагнення звести все різноманіття людської культури до культури окремого індивіда
- Б. Прагнення звести все різноманіття людської культури до багатовекторності їх розвитку
- В. Прагнення звести все різноманіття людської культури до одиничних, одноразових явищ

27. У XV ст. в Італії формується нова філософська школа – школа гуманізму, її представники – це:

- А. М. Дворжак, С. Рафаель, Джорджоне
- Б. Ф. Петрарка, Дж. Манетті та Л. Валла
- В. М. Дворжак, С. Рафаель, Ф. Петрарка

28. Культурний релятивізм – це:

- А. Ствердження рівноправності всіх типів культур, відмова від виділених систем культурних цінностей. Прихильники культурного релятивізму проголошують ідею неможливості порівняння культурних типів різних народів, вимірювання їх єдиним масштабом, оскільки кожна культура – це унікальна система цінностей, непорівнянних між собою. Кожна культура повинна розглядатися як замкнута система специфічних форм існування
- Б. Уніфікація всіх типів культур, відмова від виділених систем культурних цінностей. Прихильники культурного релятивізму проголошують ідею необхідності порівняння культурних типів різних народів. Кожна культура повинна розглядатися як відкрита система специфічних форм існування
- В. Тотожність всіх типів культур в умовах глобалізації, відмова від виділених систем культурних цінностей. Кожна культура повинна розглядатися як відкрита система специфічних форм існування

29. В епоху Відродження сформувався картинний тип мислення митців – це:

- А. Невизначеність часу; конкретність місця, конкретність дії
- Б. Конкретність часу; конкретність місця, конкретність дії
- В. Плинність часу; невизначеність місця, поступальність дії

30. Мотиваційний континуум аксіоконцептосфери – це

- А. Етносеміометрична параметризація мотиваційного континууму аксіоконцептосфер різних етносів
- Б. Синергетична модель матриці загальнолюдських цінностей
- В. Холістично-синергетична модель калейдоскопічної матриці загальнолюдської, колективно-національної та індивідуальної ціннісної творчості

31. Три теорії Н. Лумана – теорія комунікації як подвійної контингенції, теорія еволюції, теорія диференціації – дозволяють вивчати соціальну систему відразу в трьох смислових вимірах, у котрих вона себе спостерігає – це:

- А. Соціальному, часовому та предметному
- Б. Історичному та предметному
- В. Комунікативному та предметному

32. Жанр відеогри використовується для – це:

- А. Фіксації кількості та визначення характеру взаємодії гравців
- Б. Класифікації відеоігор відповідно до інтерактивних ігрових дій гравця
- В. Фіксації кількості ігрових об'єктів

33. Пізанський Собор – це:

- А. Романський стиль
- Б. Стиль бароко
- В. Стиль класицизму

34. Основні програмні положення авангарду – це:

- А. Викликати обурення публіки, звільнити живопис від літературності та стилізаторства (анти романтизм), в основу покладено традиційне народне примітивне мистецтво, народна іграшка
- Б. Епатаж публіки, багато значущість образу, неадекватний вираз внутрішнього стану душі
- В. Символ величі живопису, неадекватний вираз внутрішнього стану душі

35. Естетичні установки імпресіонізму – це:

- А. Чуттєвість, глибина бачення.
- Б. Мінливість світу, протистояння природного і культурного в людині.
- В. Безпосереднє бачення, фіксація першого враження, ще до включення свідомості (без аналізу побаченого)

36. Сакральна мотивація згідно з концепцією А. Уїтлін – це:

- А. Уявлення про надприродні сили, які впливають на мотивацію людини.
- Б. Магічна мотивація, яка була притаманна древньому періоду розвитку культури людства і пов'язанна з початком збирання предметів культу.
- В. Пов'язана з уявленням стародавньої людини про надприродні сили, які нібито здатні викликати незвичайні природні явища.

37. Культурна антропологія – це:

- А. Наука про конкретну сукупність досягнень духовної культури з належними їм ознаками
- Б. Наука про конкретну сукупність предметів матеріальної культури з належними їм ознаками
- В. Наука про культуру як сукупність матеріальних об'єктів, ідей, цінностей уявлень і моделей поведінки у всіх формах її прояву і на всіх історичних етапах розвитку

38. Символічна школа культурології акцентує дослідження на тому, що культура пов'язана з використанням символів. Леслі Вайт поняття «культура» визначав так:

- А. Організація речей і явищ, заснована на символах
- Б. Культурні та символічні чинники, які мають загальнолюдський характер
- В. Символи, що пояснює подібність віддалених культур

39. Локальна культура – це

- А. Система цінностей певної групи людей, що володіють своїм способом та стилем життя
- Б. Система цінностей певної групи людей, що живуть в спільному географічному ареалі
- В. Система цінностей історично певної спільноти людей, що знаходяться в одних межах, що володіє своїми особливими рисами та особливостями, пов'язана з формуванням та поширенням специфічних маркерів ідентичності

40. Колективне несвідоме К. Юнга – це:

- А. Основа власного «прафеномену» - способу переживання життя відповідно до певного «біологічного ритму» (народження, дитинство, молодість, зрілість, старість).
- Б. Груповий архетип.
- В. Родова пам'ять людства, підсумок життя роду; воно притаманне всім людям, передається спадково і є основою індивідуальної психіки та її культурної самобутності.

Оцінювання за чотирибальною шкалою за критеріями:

Бакалавр	
Відсоток правильних відповідей:	Оцінка:
90 – 100	Відмінно
74 – 89	Добре
55 – 73	Задовільно
Менш ніж 55	Незадовільно

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття «еволюція культурологічних вчень».
2. Предмет, завдання, методи, напрями дисципліни «Еволюція культурологічних вчень».
3. Мета та основні завдання навчальної дисципліни «Еволюція культурологічних вчень»/
4. Культурологія в системі сучасного гуманітарного знання.
5. Методи аналізу культурологічного знання.
6. Уявлення про культуру в античному світі. Походження терміну «культура».
7. Цицерон про культуру як виховання душі.
8. Тацит про протилежність між культурою та варварством.
9. Розвиток античної культури.
10. Критика античної культури християнськими мислителями.
11. Середньовічні уявлення про культуру.
12. Доба Відродження і зміна культурологічної парадигми.
13. Просвітницькі погляди на культуру.
14. Культурологічні концепції романтизму.
15. Становлення спеціально-наукових знань про культуру (історія первісного суспільства, археологія, етнологія, філологія, психологія тощо).
16. Основні наукові концепції тлумачення поняття «культура».
17. Функції культури.
18. Аксиологія культури.
19. Соціобіологічні засади дослідження культури.
20. Архаїчні (стародавні) форми культури.
21. Метафоричне поле твору мистецтва.
22. Художній образ як спеціальний мистецький засіб втілення творчого задуму митця у чуттєву матеріальну форму посередництвом особливої художньої мови.

23. Архаїчні (стародавні) форми культури.
24. Визначте проблеми локальних культур у контексті динаміки світової цивілізації.
25. Сформулюйте ієрархію культурних цінностей.
26. Дайте визначення поняттю культурний релятивізм.
27. Визначте шляхи збереження етнокультурної самобутності як основи сучасної цивілізації.
28. Основні складники теорії символів.
29. Теорія Р.Якобсона щодо ситуативності сприйняття символу.
30. Визначення символіки у регулюванні людської поведінки.
31. Ч.Пірс про семіозис як базовий психічний процес універсального рангу.
32. В.Уїтні про процес фіксації мислення у мові як центральний творчий принцип в побудові знакових систем.
33. Ціннісно-комунікативні аспекти взаємодії психіки людини з навколишнім середовищем.
34. Культура як система текстів.
35. Соціокультурні процеси як форми трансформації текстів.
36. Парадигмальний підхід та зв'язок історизму з домінуючим типом світогляду (О. Борисова, Г. Бондаренко, В. Лутай та ін.).
37. Ірраціонально-міфологічний контекст аналізу сакральної мотивації.
38. Цивілізаційний підхід як зв'язок історизму з домінуючим типом культури (О. Борисова, Л. Грінін, В. Моргун та ін.).
39. Еволюційно-синергетичний підхід через різнобічні механізми історичного розвитку соціумів (Л. Бородкін, В. Бранський та ін.).
40. «Самоорганізація і культура» А. Свідзінського.
41. Синергетична парадигма саморозвитку культурного континууму України (О. Яковлєв).
42. Історико-географічна концепція Е.Норденшельда.
43. Антропогеографія Ф.Ратцеля та її основні принципи (географічний та первісно-культурний детермінізм).
44. Основні положення теорії акультурації.
45. Поняття життєвого простору суспільства.
46. Концептуальні та методологічні виміри культурологічних ініціатив А. Вайт.
47. Переосмислення методології культурологічних досліджень.
48. М.Херсковіц та його концепція культурного релятивізму.
49. Критика стадіального принципу в антропології.
50. Принцип амбівалентних ознак культури.
51. Ідеї функціоналізму в тлумаченні М.Херсковіца (заперечення принципу універсальності культурних норм).
52. Визначте типологізацію ігор.
53. Дайте визначення та здійсніть класифікацію явища гри.
54. Розкрийте творчу спадщину К.Гірца як творця нової методології в системі культурологічного знання.
55. Визначте теоретичні витоки концепції К.Гірца (культурна антропологія, герменевтика, структурний функціоналізм, соціологія, аналітична філософія мови).

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - володіє навичками івент-аналізу масових і елітарних практик;
 - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
 - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:

- не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/залику, курсового проєкту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Гавеля О.М. Культурні цінності обдарованої особистості: інтеріоризація в контексті сучасного українського суспільства : Монографія. Київ : НАКККіМ, 2014. 352 с.
2. Гавеля О.М. Феномен обдарованої особистості як творця культурних цінностей: Монографія. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2020. 415 с.
3. Гавеля О. М. Національно-культурна ідентичність та її ціннісні основи: освіченість, вихованість, моральність і патріотизм українців. *Культура і сучасність*. 2018. № 1. С. 20-26.
4. Havelia O.M. Expert evaluation of the condition and prospects for the development of a gifted person in the context of artistic culture of Ukraine. *European Journal of Humanities and Social Sciences*. № 6 2019. Vienna : Premier Publishing.
5. Havelia O., Kvetsko O. Folklore as the primary of forming the boiko's dance. *European Journal of Arts*, Austria. Vienna, 2020. №1.
6. Гавеля О.М., Гавеля О.Р. Кроскультурне дослідження вибору культурних цінностей молодим поколінням України. *Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 4)*, February 12, 2021. Pisa, Italian Republic: NGO European Scientific Platform. С. 78-83.

7. Гавеля О.М., Гавеля О.Р. Інтереси та пріоритети обдарованої особистості в галузі мистецтва: кроскультурне дослідження. *Scientific practice: modern and classical research methods: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 3), Boston, February 26, 2021.* Boston-Vinnitsia: Primedia eLaunch&European Scientific Platform, 2021. С. 144-148.
8. Gavelya O.M., Drach T. L. Development of Plastic Abilities of Children-Autistics By Means Of Modern-Dance in the Conditions of Modern Cultural and Artistic Practices. *International Journal of Arts and Social ience* www.ijassjournal.com ISSN: 2581-7922, Volume 4 Issue 2, March-April, 2021. P. 5-9.

Основна література

9. Аксіологія освіти у сфері комунікативної культури: ціннісні акценти; комунікативні тенденції; дистанційний формат: Навчально-методичний посібник / Укладач Хрипко С. А., Яценко Г. Ю. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 270 с.
10. Вступ до культурології античності [Текст] : навч. посіб. Київ : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. 176 с.
11. Голловей Р. Коротка історія релігії. 2023. 256 с.
12. Джулай Ю. В. Концептуальні та методологічні виміри культурологічних ініціатив А. Вайт. *Культурологія: Могилянська школа.* 2023. С. 168-204. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d18bce71-408f-4d14-96ee-92f3ebf28429/content>
13. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
14. Культурологія [Текст] : навч. посіб. / [В. В. Павленко та ін.] ; Київ. нац. ун-т внутр. справ, Навч.-наук. ін-т права та психології, Каф. гуманіт. дисциплін. Київ : КНТ : ЦУЛ, 2010. 220 с.
15. Культурологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Б. О. Парахонський [та ін.] ; упоряд. О. І. Погорілий, М. А. Собуцький ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". 2. вид. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 314 с.
16. Культурологія. Під ред. Т. Гриценко. 3-тє вид. Вид-во: Фоліо Кондор, 2019.
17. Лопуга О. Духовна культура особистості як предмет соціально-філософського аналізу. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2022. Випуск 42. С. 91-97. *Visnyk of the Lviv University.*
18. Людина в умовах глобальних викликів: філософсько-освітній аналіз [Текст] : монографія / Л. С. Воробйова ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2011. 264 с. *Мультикультуралізм: pro et contra* [Текст] / Рустем Жангожа ; Нац. акад. наук України, Львів : [б. и.], 2016. 206 с.
19. Медвідь Н. О. Відлуння традицій Е. По в творчості Ш. Бодлера / Н. О. Медвідь // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія : зб. наук. праць.* Одеса : Видав. дім «Гельветика», 2020. Вип. 44. С. 146–149.

Додаткова

20. Анрі Бергсон: Творча еволюція. 2011. 318 с.
21. Вознюк О. В. Нова парадигма моделювання та розвитку історикопедагогічного процесу: монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 550 с.
22. Павлюк С. Етнографічні групи українців Карпат. Гуцули. Вид-во: Фоліо. Рік видання: 2020.
23. Павлюк С. Етнографічні групи українців Карпат. Лемки. Вид-во: Фоліо. Рік видання: 2020.
24. Суб'єкт. Символічне. Розрив: монографія / Більченко Є. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2020. 304 с.
25. <http://www.Aaanet.Org/section/gad/history/088white2.Pdf>.
26. Hatch E. Leslie White's materialism: a comment on barret. URL: <http://www.Aaanet.Org/section/gad/history/088white2.Pdf>.
27. Havelia Oksana Mykolayivna Prospects of using media practices and open educational systems to provide the special cultural needs of the gifted persons : <https://www.newmedia21.eu/izsledvaniq/prospects-of-using-media-practices-and-open-educational-systems-to-provide-the-special-cultural-needs-of-the-gifted>, 2020. P. 1-10.
28. Napke T. Wilhelm Ostwald, the "brücke" (bridge), and connection to other bibliographic activities at the beginning of the twentieth century. URL: http://www.Academia.Edu/227623/wilhelm_ostwald_the_brucke_bridge_and_connections_to_other_bibliographic_activities_at_the_beginning_of_the_twentieth_century.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: <http://journals.urau.ua>
2. Електронний каталог Наукової бібліотеки НАКККіМ. URL: <http://library.nakkkim.edu.ua/>
4. Електронна бібліотека. Підручники. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Бібліотека Конгресу. URL: <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/>
8. Глобальна цифрова бібліотека. URL: <https://digitallibrary.io>
9. 1 198 578 музичних файлів, звукових ефектів та аудіотреків. <https://ua.depositphotos.com/music.html>
10. Перелік сайтів, де розміщені колажі-зображення: unsplash.com, pexels.com, pixabay.com, [Negativespace.co](https://negativespace.co), [British Library imagery collection](https://britishlibrary.org), [University of California collection](https://california.edu), [Creative Commons archive](https://creativecommons.org), [Europeana imagery collection](https://europeana.eu), [Smithsonian Open Access](https://smithsonianopenaccess.org)